

Trygg miljö hjälper barn att berätta det riktigt svåra

Barnhuset samlar alla myndigheter för utsatta barn under ett tak

Många blir misstrodda. Andra orkar inte hålla fast vid sina berättelser. Men på Barnhuset i Göteborg får de utsatta barnen nytt hopp.

En gosig nallebjörn, en röd gungälg och ett sprillans nytt pepparkakshus i typisk alphyddestil. Väggar målade i vilsamma färger som avokadogrönt och rostrött. Lampor i fönstren och mängder av orkidéer. Visst har inredningen betydelse i det nyinvigda Barnhuset, men än viktigare är det mänskliga bemötandet. Därför står projektledaren Monica Dahlström-Enyck i entrén och hälsar på alla som kommer, vare sig de ska till henne eller till någon annan.

– När man hälsar visar man sitt engagemang och det är viktigt. Det lärde jag mig redan i jobbet som herrfrisör på sextioalet och det håller än.

Som 14-åring var Monica Dahlström-Enyck Sveriges yngsta frisör. Hon jobbade i pappans salong och påverkades starkt av vad hon hörde och såg. Men skulle hon verkligen ägna sig åt folks hår hela dagarna om hon var mer intresserad av vad de sa? Hon omskolade sig till socionom, fast hon är glad över åren som frisör.

– Jag skulle gå exakt samma väg i dag. I salongen lärde jag mig hur samhället fungerar. Min pappa hade ett stort socialt engagemang och han visste mycket om hur man skapar kontakter.

Försöksverksamhet i Göteborg

Nu leder Monica Dahlström-Enyck en försöksverksamhet på Barnhuset i Göteborg där man hjälper barn som misstänks ha utsatts för misshandel eller sexuella övergrepp. Olika myndigheter samverkar under ett tak och barnet slipper slussas runt för att svara på likartade frågor. Syftet är att minska påfrestningarna på barnet och att skapa ett bra samarbete mellan socialtjänst, sjukvård, polis och åklagare.

Knappt har vi börjat prata förrän vi blir avbrutna av Monicas mobil. Hon lyssnar intresserat samtidigt som hon går fram och tillbaka i korridoren. Rösterna förändras när hon talar med en orolig förälder. Från att ha pratat fort och engagerat med mig slår hon om till lugnt och eftertänksamt. Projektledaren blir åter socialsekreteraren.

Vi uppehåller oss en stund till vid Monicas bakgrund. Det första hon ville ändra på som socionom var bemötandet på socialkontoret. Korridorerna var fulla av folk på sjuttioalet; man hade ett kösystem med nummerlappar och besökarna kallades klienter. I dag har man ett kundperspektiv också i den kommunala verksamheten. Det tycker Monica är bra.

– Det är viktigt att bli väl mottagen när man ska klippa sig. Och det är lika viktigt att bli väl bemött om man har stora problem. Man kan vara myndighetsperson, men ändå uppföra sig som folk, säger Monica med eftertryck.

Långt före Barnhusets tid jobbade Monica inom socialtjänsten med barn som hade det svårt. En del av hennes kolleger tyckte att det

BÄTTRE KONTAKT. Poliserna Susanne Tistrand och Helena Macintosh tycker att miljön på Barnhuset underlättar arbetet med barnen som ska förhöras jämfört med hur situationen är när de tidigare mötte barnen på polishuset.

var fel att anmäla sexuella övergrepp med motiveringen att det var synd om den misstänkte förövaren. Och poliser pratade man inte med i socialsvängen. Därför ringde Monica anonymt upp en kriminalkommissarie för att höra hur han resonerade. De kom bra överens och det blev grunden till ett samarbete över gränserna.

Monica drar sig till minnes en tolvårig flicka som drog tillbaka sin berättelse om hur pappan förgripit sig på henne, när hon förstod att han kanske skulle hamna i fängelse.

– Plötsligt sa flickan till mig att det hon tidigare berättat bara var en dröm. Jag sa att jag trodde henne då och jag tror dig fortfarande. Flickans kroppshållning och håret som hängde framför ögonen bekräftade också att jag hade rätt. Men eftersom hon sagt till polisen att pappan inte rört henne, lade åklagaren ner åtalet.

Viktigt med samarbete

Exemplet med flickan visar hur viktigt det är att polis och socialtjänst samarbetar, menar Monica. Om Barnhuset funnits då, hade flickan fått ett annat bemötande. Hon hade sluppit genomgå flera påfrestande förhör och hon hade orkat hålla fast vid sin historia. Utgången hade troligen blivit en annan, eftersom det senare kom fram att pappan var skyldig.

Monica berättar att Barnhuset har täta kontakter med socialtjänsten i de olika stadsdelarna. Det kan gälla rådgivning per telefon eller hjälp med en utredning.

Socialsekreteraren bjuds in till samråd och då är all personal på plats, även åklagaren och barnpsykiatriken. Samrådsgruppen tar

ställning till olika frågor: Blir det aktuellt med polisförhör eller endast samtal? Kan barnet bo kvar hemma? Kan barnet skyddas mot förövaren? Man diskuterar också hur man bäst kan hjälpa barnet om det befinner sig i kris. Ett schema upprättas på vem som gör vad. Sedan rullar arbetet i gång. Ett delmål i projektet är att förkorta handläggningstiden.

– Samrådet är effektivt. Det som tidigare tog ett halvår klarar vi nu på 50 minuter, säger Monica.

Ett annat delmål är att de olika myndigheterna ska lära av varandra. Projektet startade visserligen i januari 2006, men det var först i samband med invigningen den 23 oktober som poliserna Helena Macintosh och Susanne Tistrand kom med i bilden. De har de senaste åren arbetat med brott mot barn och medvetet sökt sig till Barnhuset. Båda har specialkunskaper om barns utveckling och har gått en kurs i förhålls- och intervjuetodik för barn.

Polisens avdelning

Susanne Tistrand visar mig polisens egen avdelning i Barnhuset, som är larmad med ett speciellt larmsystem. De höga fönstren är försedda med vita galler. Här förvaras känsliga handlingar som måste skyddas. Förutom arbetsrum finns förhörssrum, studio och medhörningsrum, där de övriga i samrådsgruppen kan följa polisförhöret på video. I studion står en gammal VHS och en fast monterad kamera, som är riktad ut mot förhörssrummet genom en stor glasruta.

Vi slår oss ned i var sin fåtölj i förhörssrummet. Stolarnas placering gör att vi både kan se varandra och glasrutan in till studion. De tydgraderade väggarna och de röda manchesterkuddarna ger ett ombonat intryck. Högt över våra huvuden svävar två svarta långsmala mikrofoner. Susanne, som är ci-

OMBONAT. Inredningen är viktig för att skapa trygghet för barn och de anhörigas möte med alla som job-

lligt att de blandar ihop och minns fel, men det påverkar inte trovärdigheten. För många barn är det en lättnad att komma till Barnhuset, eftersom de upplever att personalen tror på vad de säger.

– Först talar jag om att jag är polis, att min uppgift är att ta reda på vad barnet varit med om och att kameran är på. Jag ber barnet berättat, men ibland blir det tyst och jag måste fråga. Det är viktigt att jag har mycket på fötterna när jag börjar förhöret, men min utgångspunkt är att endast barnet vet vad som har hänt. När jag känner att jag inte kan ställa en enda fråga till, går jag in i medhörningsrummet och får feedback.

Där kan någon ha en känsla av att situationen är "planterad"; det vill säga barnet har fått instruktioner hemifrån om vad det ska säga. Då måste Susanne ställa nya frågor för att få fram fler detaljer. Det är ovanligt att barn ljuger. Däremot är det vanligt och helt natur-

st, men ännu viktigare är det mänskliga bemötandet. Projektledaren Monica Dahlström-Enyck lägger ner stor energi både på besökarnas upplevelse av rummet och på att på Barnhuset ska bli så bra som möjligt.

– Det var mera pang på rödbetan tidigare. Här känner barnet en större trygghet och respekt och det ökar trovärdigheten, säger Susanne.

Ökad trovärdighet

Vad skiljer då förhöret i Barnhuset från dem i polishuset?

– Det är stora pang på rödbetan tidigare. Här känner barnet en större trygghet och respekt och det ökar trovärdigheten, säger Susanne.

Helena Macintosh, som nu kommit in med en kaffebricka, håller med. – Det är stor skillnad mot tidigare. Bemötandet på Barnhuset är helt annorlunda och det ger en bättre kontakt med barnet vid för-

höret. På polishuset fick föräldrarna sätta sig vid hissen, medan barnet följde med oss genom en lång korridor.

Samarbetet underlättas av att man sitter nära varandra. Många problem kan lösas på en fikarast. De båda poliserna är imponerade av den breda kompetensen i Barnhuset och ser till att utnyttja den.

– Vi har nästan alltid någon som sitter i medhörningsrummet när vi förhör. Som polis är jag ju koncentrerad på vad barnet säger, medan exempelvis psykologen noterar kroppsspråk och utveckling. Vi

får en otrolig feedback från de övriga i samrådsgruppen. Det är bra att bli medveten om hur man är som förhörare. Att jobba i Barnhuset är en stor utmaning, säger Helena.

152 fall på ett år

Sedan i januari 2006 har 152 barn besökt Barnhuset. Förutom två fall av könsstympning, har fördelningen mellan misshandel och sexuella övergrepp varit ungefär fifty-fifty, liksom könsfördelningen.

På min väg ut från förhörssrummet stöter jag på Monica Dahlström-Enyck igen. Hon är

Bemötandet på Barnhuset är helt annorlunda och det ger en bättre kontakt med barnet vid förhöret.

HELENA MACINTOSH, polis

i full färd med att placera ut polkgrisar runt det doftande pepparkakshuset.

– Vi har stora förväntningar på oss. Projektet har en början och ett slut, fast vi hoppas ju förstas att Barnhuset ska bli kvar. Alla tror att vi är vid målet bara för att vi haft invigning, men det är ju nu det börjar.

INGEMO ORSTADIUS

Tomas våldtogs – familjen fick hjälp av anhörigförening

Dagen på torsdag

Fakta: Sju barnhus i Sverige

► Barnhuset i Göteborg är olika myndigheter som samverkar under ett tak där utsatta barn får social, medicinsk, psykologisk och juridisk hjälp. Hit kommer endast barn boende i kommunen. Varje verksamhet står i princip för sina egna kostnader, men kommunen bidrar med två miljoner kronor per år till bland annat lokalhyra.

► Försöksperioden pågår från den 1 januari 2006 till den 1 mars 2008 och utvärdering sker fortlöpande. Vid årsskiftet 2007-2008 ska kommunstyrelsen i Göteborg fatta beslut om Barnhusets framtid.

► Försöksverksamheten med barnhus initierades av den förra regeringen och liknande projekt pågår i Stockholm, Malmö, Linköping, Uppsala, Umeå och Sundsvall.

FOTO BROR AUGUSTSSON/KAMERAREPORTAGE